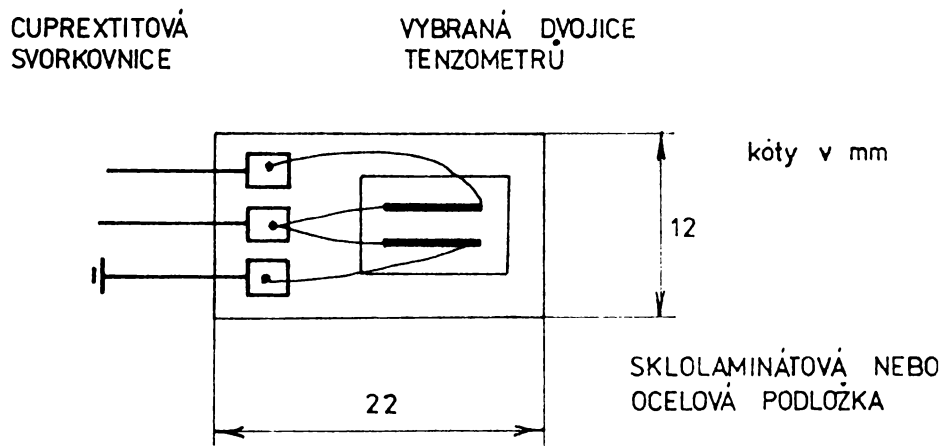

MIKROELEKTRONICKÉ SNÍMAČE MECHANICKÉHO NAMÁHÁNÍ

K výzkumu mechanického namáhání byly v ÚT ČSAV vyvinuty snímače s křemíkovými legovanými trámečkovými tenzometry. Jako nejvhodnější s ohledem na vnitřní odpor a citlivost se ukázaly křemíkové tenzometry typu "p" 4PAB-025-350 a typu "n" 4NBC-039-340 fy RUKOV Rumburk. Prvý typ v potenciometrickém zapojení je vhodný pro měření střídavé složky. Oba typy ve vybrané dvojici o vhodných teplotních závislostech a v polomůstkovém zapojení jsou pak vhodné k současnému sledování obou složek, statické a dynamické. Dvojice tenzometrů se lepí na sklolaminátovou podložku se svorkovnicí - obr. 1

Obr. 1

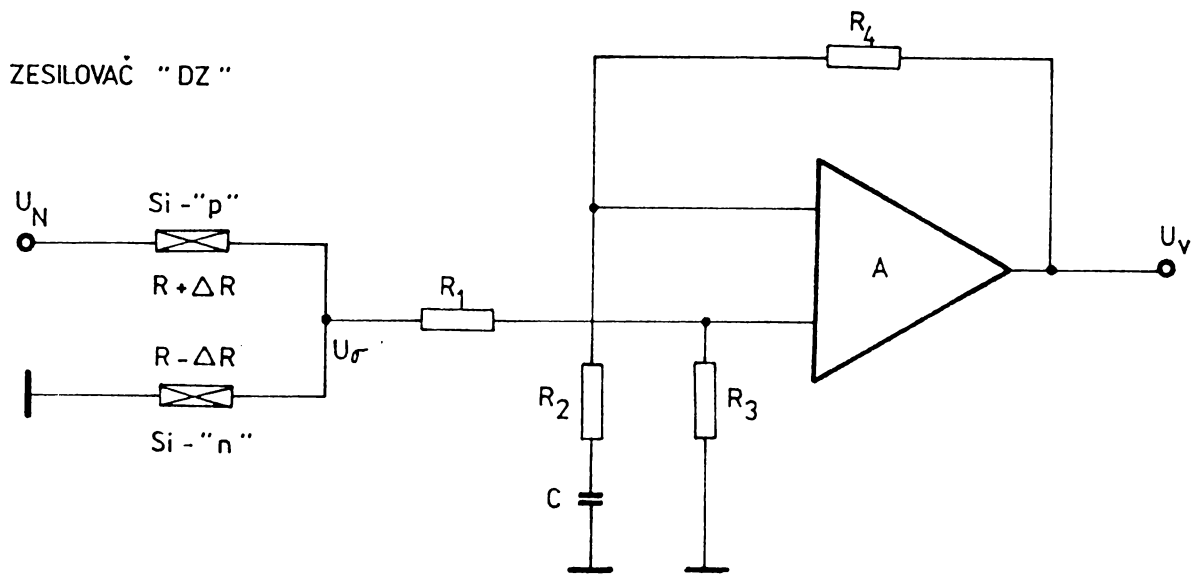
Vztah mezi sledovaným efektivním namáháním a výstupním napětím je popsán vzorcem /1/

$$\sigma_{ef} = \frac{E \cdot U_v}{K \cdot A \cdot U_\sigma} \cdot$$

kde E je modul pružnosti měřeného tělesa a součinitel K je teplotně korigován podle linearizovaného vztahu

$$K = K_0 (1 - \beta \vartheta^n) \cdot$$

Elektrické napětí U_G z polomůstkového zapojení se zesílí A krát v měřicím zesilovači na hodnotu U_V , kde pro stejnosměrnou složku je $A = 1$, pro střídavou $A > 20$. Vyvinutý měřicí zesilovač je patrný z obr. 2.

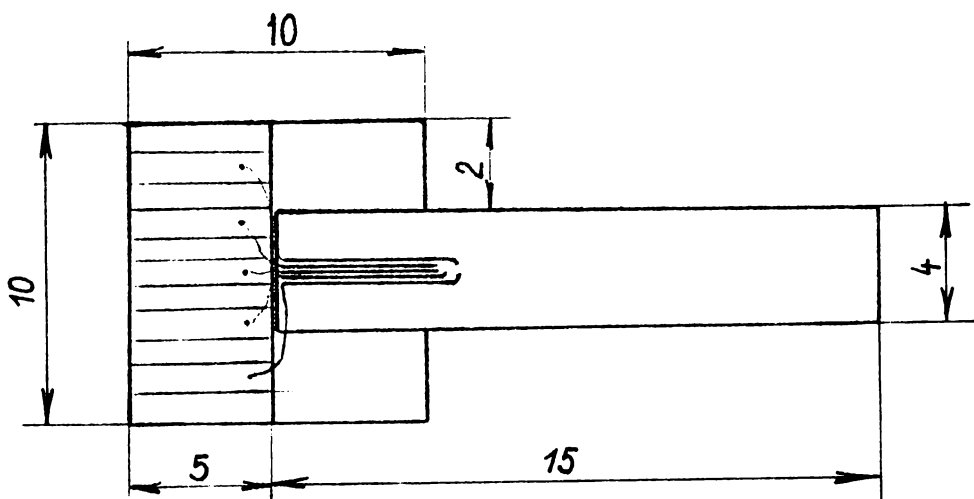
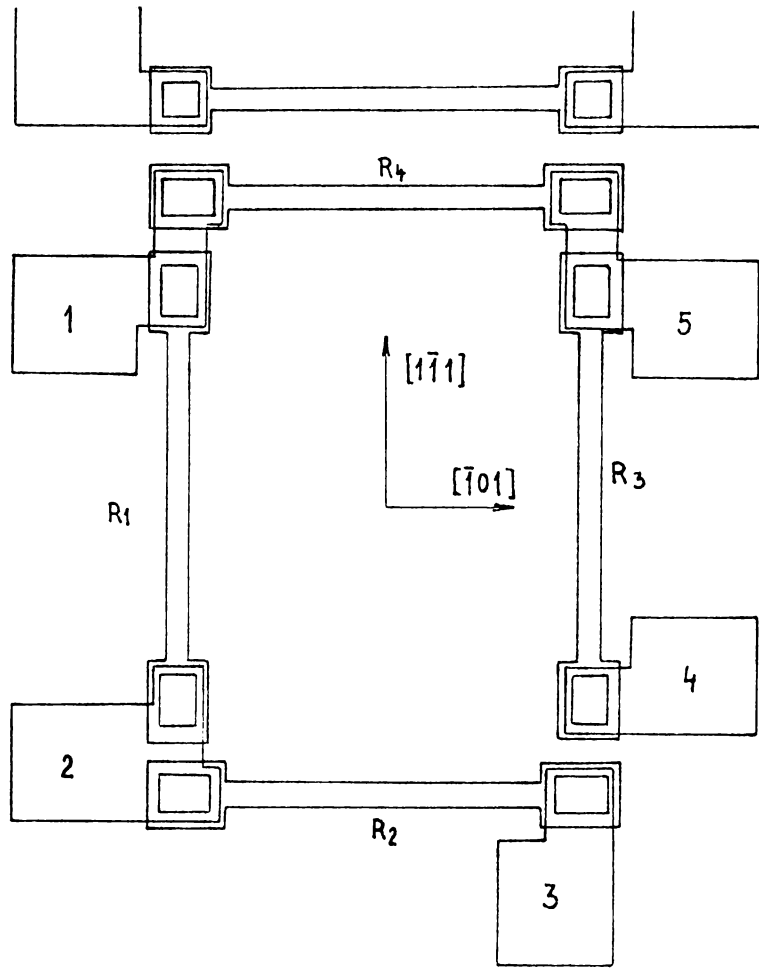

Obr. 2

Uvedený tenzometrický snímač mechanického namáhání se osvědčil při laboratorních měřeních v ÚT a v ZES Škoda Plzeň.

Jeho nevýhodou je složitá montáž, dostupnost a cena. Proto byl vyvinut nový typ, snímač s malými implantovanými tenzometry, které jsou atomicky spojeny s křemíkovou planžetou o větší ploše. Ta umožní spojení s proměřovaným povrchem s malou hysterezí a bez prokluzu. Použitím masky lze vyrobit současně tenzometry s vhodným tvarem a v požadovaném směru. Celomůstkového, nebo polomůstkového uspořádání aktivních integrovaných tenzometrů na jedné planžetě je možno dosáhnout použitím anizotropní roviny monokrystalu křemíku /2/, /3/. Na obr. 3 je znázorněn implantovaný tenzometrický můstek.

V podélné ose (krystalografická osa $/1\bar{1}1/$) jsou umístěny tenzometry R_1, R_3 a v příčné ose (krystalografická osa $/\bar{1}01/$) jsou umístěny tenzometry R_2, R_4 . Délka implantovaných tenzometrů je $400 \mu m$. Tento můstek je vytvořen modifikovanou technologií CMOS obvodů na křemíkové planžetě o délce $15 mm$, šířce $4 mm$ a tloušťce $0,1$ až $0,3 mm$. Vývody můstku 1 až 5 jsou připojeny na kuprexitovou svorkovnici ultrazvukovou kompresí. Si planžeta s integrovaným tenzometrickým můstkem se lepí na měřený povrch speciálním lepidlem na tenzometry např. Hottinger EP250.

Obr. 3

Funkční vzorky těchto snímačů, zhotovené v Tesle VÚST mají tyto parametry :

rozsah měřeného mech. napětí	± 150 MPa
výstupní napětí	< ± 50 mV
napájecí konstantní proud	< 3 mA
odchylka od linearity	< ± 0,4 %
hystereze	< ± 0,1 %
teplotní závislost nuly s teplotní kompenzací	< ± 0,1 % / 10 °C
teplotní závislost citlivosti s teplotní kompenzací	< ± 0,2 % / 10 °C
vnitřní odpor můstku	< 2 kΩ
teplotní rozsah	- 20 až 70 °C

Seznam literatury : /1/ VANĚK F. - Experimentální výzkum proudění v lopatkových mřížích proudových strojů, kandidátské disertační práce, Praha 1984, /2/ POSPÍŠIL K., VANĚK F. - Polovodičové snímače mechanických veličin, Strojnický časopis 34, 1983, č. 6, /3/ POSPÍŠIL K. - Tlaková čidla pro průmyslové aplikace, Zpráva Tesla VÚST č. 184700 754/1, 1986.

Ing. František Vaněk, CSc. - ÚT ČSAV, 182 00 Praha 8
Ing. Karel Pospíšil, CSc. - Tesla VÚST, 142 21 Praha 4